

MEANDER

ROK LXXX 2025: s. 23–34
ISSN 0025-6285
DOI: 10.24425/meander.2025.157179

JULIUSZ DOMAŃSKI

e-mail: juldom@poczta.onet.pl

Institut Filologii Klasycznej, Uniwersytet Warszawski

O „MEANDRZE”, CZYLI MOJEJ W NIM OBECNOŚCI I NIEOBECNOŚCI. MAŁE STUDIUM AUTOBIOGRAFICZNO-BIBLIOGRAFICZNE

ON “MEANDER”, OR MY PRESENCE AND ABSENCE THEREIN: A SHORT AUTO-BIBLIOGRAPHICAL ESSAY

Streszczenie: Prof. Juliusz Domański opisuje związki z „Meandrem” w czasie swojej bogatej kariery naukowej.

Słowa kluczowe: „Meander”; badania nad starożytnością w Polsce

Summary: Prof. Juliusz Domański provides an account of his ties with “Meander” during his rich scholarly career.

Keywords: “Meander”; Classics in Poland

Ten utwór jest dostępny na warunkach licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe (CC BY 4.0), która umożliwia nieograniczone korzystanie, rozpowszechnianie i kopiowanie utworu pod warunkiem odpowiedniego oznaczenia autora i źródła. Zob. <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.pl>

Jako filolog klasyczny jestem o rok młodszym rówieśnikiem „Meandra”. „Miesięcznik poświęcony kulturze antycznej” zaczął wychodzić z początkiem roku 1946. W październiku roku następnego rozpocząłem na Uniwersytecie Warszawskim studia filologii klasycznej. Od samego ich początku związałem się z ówczesnym II Seminarium Filologii Klasycznej, gdzie była także siedziba redakcji tego miesięcznika. Nie od razu zapewne stałem się jego czytelnikiem, nie potrafię zresztą umieścić w czasie pierwszego z nim kontaktu. Ważne jest coś innego: ta wspólna moja i jego lokalizacja. Z trojga uczonych wydających „Meander” II Seminarium Filologii Klasycznej UW było miejscem pracy dla dwojga: dla pierwszego wymienionego w stopce czasopisma redaktora, czyli profesora Kazimierza Kumanieckiego, i dla doktor Lidii Winniczuk, sekretarza redakcji. Trzecia wymieniona na stronie tytułowej osobistość, profesor Kazimierz Michałowski, rezydował gdzie indziej: w Seminarium Archeologii Klasycznej, w niewielkiej odległości, ale w innym zupełnie na kampusie uniwersyteckim budynku. Dwie pierwsze osobistości byli to moi nauczyciele, a na pierwszych latach moich studiów najwięcej zajęć miałem z doktor Lidią Winniczuk, najpierw starszym asystentem, a potem adiunktem w II Seminarium Filologii Klasycznej. Prowadziła ona wtedy dwa bardzo ważne kursy przygotowujące do

Juliusz Domański.

Fot. z archiwum autora

dalszych studiów: wyższy lektorat języka łacińskiego (zapamiętałem zwłaszcza wspólną lekturę czwartej werynki Cyserona *De signis* podczas lektoratu) i lekturę wybranych elegii z *Corpus Tibullianum* podczas proseminarium.

Takim to okolicznościom zawdzięczaam przygodę nietypową i niezwykłą – to, że pierwsze moje publikacje z lat jeszcze studenckich ukazały się właśnie w „Meandrze”. W prowadzonej od dawna bibliografii prac własnych¹ odnotowałem je jako pozycje 1–4, 6, 8, 14 pod tytułem *Antyk w Polsce* i z dodatkiem, że współautorką jest Lidia Winniczuk i że jest to bibliografia (słowa „bibliografia” nie ma już przy pozycji 14). Zapis oryginalny w „Meandrze” ma postać nieco inną: L. Winniczuk, J. Domański, *Antyk w Polsce*, z dodaniem daty rocznej. Skąd się wzięły te różnice w zapisie, wyjaśnię za chwilę. Tymczasem trzeba jeszcze dodać, że *Antyk w Polsce* ukazywał się za każdym razem w ostatnim, dziesiątym zeszycie roku poczynając od pierwszego rocznika, a dziesięć zeszytów jednego rocznika opatrzonych było paginacją ciągłą, i że pod tytułem *Antyk w Polsce* odnotowywano opublikowane w danym roku wszelkiego rodzaju materiały dotyczące starożytności klasycznej, jakie się ukazywały w czasopismach zarówno naukowych, jak i publicystycznych, jak też jako osobne publikacje. Nie pomijano też, jeśli dobrze pamiętam, sporadycznych wiadomości z prasy codziennej, a nawet z komunikatów na przykład o przedstawieniach teatralnych, jeśli miały tematykę antyczną. Dodać trzeba już tutaj, że ów dział *Antyk w Polsce* w dziesiątym numerze pierwszego rocznika „Meandra” (1946) był autorstwa, a zapewne i pomysłu samej tylko doktor Lidii Winniczuk, pełniącej obowiązki sekretarza redakcji. I że była to aż do pewnego momentu tak zwana bibliografia rozumowana, czyli ułożona jako relacja o tym, co się w danym roku na temat starożytności greckich i rzymskich w Polsce ukazało. I jeszcze jedno, najważniejsze: do współpracy przy układaniu *Antyku w Polsce* zaprosiła mnie w 1948 roku, czyli na drugim roku moich studiów, doktor Lidia Winniczuk. To była zresztą pierwsza propozycja współpracy dla początkującego studenta około tego, co się działo w II Seminarium Filologii Klasycznej UW, po niej zaś przyszły inne: pełnienie kolejno funkcji tak zwanego wówczas asystenta wolontariusza, sekretarza organizowanych przez kierownika Seminarium II Powszechnych Wykładów Uniwersyteckich, sekretarza technicznego Warszawskiej Sekcji Polskiego Towarzystwa Filologicznego, wreszcie kilkakrotne asystowanie doktor Lidii Winniczuk w podróżach po Polsce w poszukiwaniu książek z zakresu filologii klasycznej w ponemieckich tak zwanych księgozbiorach zabezpieczonych Ministerstwa Oświaty, wszystkie te funkcje z wyjątkiem bezpłatnej asystenta wolontariusza opłacane z budżetu Uniwersytetu Warszawskiego i pomagające mi na początku studiów zorganizować sobie jakoś życie ekonomiczne.

Kiedy zainteresowałem się samym miesięcznikiem „Meander”, tego dziś już nie pamiętam. Pamięć natrętnie podpowiada, że wyróżnionym przedmiotem mojego zainteresowania stały się najpierw dwie „sylwetki”, Homera i Wergiliusza, przyciągające uwagę swą

---

¹ Na tej bibliografii oparte są spisy – które nie zawierają jednak oryginalnej numeracji – zamieszczone w tomie *Głosy filologiczno-filozoficzne na marginesie prac Profesora Juliusza Domańskiego w osiemdziesiątą piątą rocznicę urodzin*, oprac. J. Kwapisz, W. Olszaniec, Instytut Filologii Klasycznej UW – Wydawnictwo Naukowe Sub Lupa, Warszawa 2012, s. 9–32 oraz na stronie internetowej <http://ifk.uw.edu.pl/instytut/pracownicy/juliusz-domanski,19.html> (dostęp 20 listopada 2025).

W gronie warszawskich filologów. Od lewej Juliusz Domański i Kazimierz Kumaniecki, obok niego Maria Pałcińska, druga od prawej Maria-Magdalena Maetschke – później żona Juliusza Domańskiego.

Fot. z archiwum autora

niezwykłą stylistyką². Autorem ich był kierujący seminarium i redaktor naczelny „Meandra”, profesor Kazimierz Kumaniecki, od pierwszych miesięcy moich studiów stający się przedmiotem mojego coraz bardziej utwierdzającego się przekonania, że to jego właśnie chciałbym mieć za głównego w tych studiach mistrza. Nie pamiętam, czy już wtedy, czy może dopiero znacznie później czytałem zbiorowy artykuł programowy otwierający pierwszy zeszyt czasopisma, podpisany przez redakcję, a niedawno w „Meandrze” na nowo i bardzo interesująco przypomniany przez profesora Jerzego Axera³. Z tamtych zaś czasów

² Meander 3, 1948, s. 48–50.

³ *Słowo wstępne*, Meander 1, 1946, s. 1–2, zob. J. Axer, *Vita magistra historiae. Dwie glosy do dziejów miesięcznika „Meander”*, Meander 64–67, 2009–2012, s. 348–357.

bardziej w pamięci mojej wyraźnie tkwi lektura innego, również programowego, lecz imiennie sygnowanego artykułu profesora Tadeusza Sinki z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie *Posag Europy i jego losy*⁴. I bodaj tyle tylko mogę zidentyfikować jako pierwsze moje z „Meandra” lektury, dodając wyjaśnienie, że nie byłem takich lektur pożeraczem chciwym i do zaspokajania chciwości nawykłym, dorastając najpierw we wsi rodzinnej w niezwyklej atmosferze niemieckiej okupacji, a od lata 1944 korzystając z nieco przypadkowej i chaotycznej edukacji, że więc pierwszym i najważniejszym przedmiotem moich lektur na studiach uniwersyteckich były przede wszystkim obowiązujące mnie teksty źródłowe i podręczniki, nie zaś na przykład prasa, choćby codzienna, żeby już nie mówić o kulturalnej i zarazem fachowej „meandrowej” publicystyce.

W gronie warszawskich filologów. Pierwszy od lewej Juliusz Domański, trzeci od lewej Kazimierz Kumaniecki, drugi od prawej Zygmunt Kubiak.

Fot. z archiwum autora

Po tych najpierwszych, mocno zatartych i zapewne bardzo niedokładnych wspomnieniach moich kontaktów z ukazującym się regularnie miesięcznikiem przyszły następne, podyktowane i rozbudzone bądź dalszym tokiem studiów, bądź jakimiś niepamiętanymi już dzisiaj okolicznościami zainteresowania bardziej konkretne. Do tej drugiej kategorii zaliczyć wypadnie na przykład artykuł starożytnika z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, historyka prawa antycznego, profesora Stanisława Jana Łosia *Mariusz i Sulla*⁵, jeden z kilkunastu takich dyptyków składających się na wydaną w dziewięć lat później

⁴ Meander 2, 1947, s. 431–444.

⁵ Meander 4, 1949, s. 123–139; przedruk w: *Sylwetki rzymskie*, Pax, Warszawa 1958, s. 83–105.

książkę *Sylwetki rzymskie*. Do pierwszej zaliczyć trzeba normalne zajęcia i teraz o nich powiedzieć wszystko, co się z dzisiejszej perspektywy wydaje ważne.

Przeważały na pierwszych latach studiów zajęcia językowe: doskonalenie zdobytej w szkole średniej znajomości łaciny, o czym już była mowa, i możliwie szybkie nauczenie się języka greckiego od samych jego rudymetów poczynając. To chyba była dominanta. Nie wiem, czy dobrze pamiętam, ale na pierwszych dwóch latach miałem grekę przez cztery dni tygodnia, co najmniej przez dwie godziny dziennie. Nie było formalnie specjalizacji językowej między dwoma seminariami, praktycznie jednak zajęcia językowe greckie odbywały się w I Seminarium i prowadziła je znakomicie doktor Maria Maykowska. Nie wedle języków starożytnych różnicowały się zajęcia innego typu. Wspomniany już profesor Kazimierz Kumaniecki miał dla lat wczesnych raz w tygodniu wykład pod tytułem *Kultura starożytnej Grecji i starożytnego Rzymu*, który to wykład wydał później po niewielu latach jako gruby akademicki podręcznik⁶. Osobny wykład poświęcił w tamtych latach Cynceronowi, przygotowując powoli największe i najważniejsze chyba dzieło swojego życia, którego dwa kolejne wydania polskie i jedno włoskie miały się ukazać później⁷. Trzeci wykład profesora Kumanieckiego była to komentowana przez wykładowcę lektura najpierw *Pieśni* Horacego, później zaś jego *Satyr*, a jeszcze później utworów Katullusa, i ten wykład trwał podczas moich studiów co najmniej dwa lata, gromadząc licznych słuchaczy ukontentowanych sposobem jego prowadzenia wykazującym wspaniałe panowanie nad formą i treścią będących jego przedmiotem utworów.

Kierownikiem I Seminarium był drugi profesor, Adam Krokiewicz, i wykłady jego obejmowały historyczną gramatykę obu na przemian języków klasycznych, stylistykę łacińską, a także dzieje filozofii greckiej traktowanej przez wykładowcę nie tylko jako dzieje filozofii *sensu stricto*, lecz obejmujące także szeroką dziedzinę etosu i obyczaju greckiej zwłaszcza literatury. Ciekawy podział materiału i funkcji istniał też stale między oboma profesorami co się tyczy prowadzonych przez nich seminariów. Dzielili je między siebie wymieniając się starożytnymi językami: jeżeli Krokiewicz danego roku prowadził greckie, to Kumaniecki obejmował łacińskie, a następnego roku językowo się wymieniali.

Profesor Adam Krokiewicz w późnych latach czterdziestych i wczesnych pięćdziesiątych przeplatał swoje wykłady o filozofach greckich wykładami z literatury. Z opublikowanej jego bibliografii odtworzyć można łatwo czas i kolejność tych ostatnich. W roku 1951 zaczyna się w „Meandrze” seria publikacji dotyczących Homera: *Dwie „cnoty” bohaterów Homera*⁸, *O Mojrze Homera*⁹, *Odyseja*¹⁰, *Kwestia Homerowa*¹¹, *Ludzie i bogowie w pieśniach Homera*¹². To zaczątek dłuższej trwającej serii, z której po kilku latach

⁶ K. Kumaniecki, *Historia kultury starożytnej Grecji i Rzymu*, PWN, Warszawa 1955.

⁷ Id., *Cynceron i jego współcześni*, wyd. I, Czytelnik, Warszawa 1959 (wyd. II 1989, wyd. wł. *Cicerone e la crisi della repubblica romana*, przeł. L. Costantini, Centro di Studi Ciceroniani, Roma 1982).

⁸ Meander 6, 1951, s. 18–34.

⁹ Ibid., s. 127–141.

¹⁰ Ibid., s. 379–398.

¹¹ Meander 7, 1952, s. 210–215.

¹² Ibid., s. 267–289.

powstać miała ważna książka *Moralność Homera i etyka Hezjoda*¹³. Nie pamiętam tych tekstów jako wykładów, mozem ich w ogóle nie słuchał. Dobrze je jednak pamiętam jako kolejne epizody moich bardziej już chciwych lektur w kolejnych numerach „Meandra”. Przywykły już do słuchania Krokiewiczza mówiącego o filozofach, odkryłem w nich nową i niezwykłą dziedzinę jego zainteresowań i jego twórczości. Nie z nim jednak, lecz z profesorem Kumanieckim miałem ciekawą na ten temat rozmowę, bo tak się ułożyły moje stosunki z każdym z dwóch profesorów, że z Krokiewiczem nie rozmawiałem prawie nigdy, z Kumanieckim natomiast bardzo często i bardzo szczerze, a nawet śmiało. I miałem odwagę już wtedy jemu, a nie Krokiewiczowi wyrazić swój podziw, że tak oryginalnie został Homer potraktowany w tych Krokiewiczowych artykułach, na co usłyszałem odpowiedź, że zrobił już podobnie któryś z uczonych filologów niemieckich, którego nazwiska jednak wtedy nie zapamiętałem. To właśnie pamiętam teraz jako moją pierwszą i ważną fascynację treścią rzeczy w „Meandrze” w tamtych latach czytanych.

Rok 1951 to rok ostatni moich studiów filologicznych. Jesienne jego miesiące poświęciłem pisaniu pracy magisterskiej na temat i na podstawie materiału, którym hojnie obdarzył mnie promotor mojego magisterium, profesor Kazimierz Kumaniecki. Miał on pod

Juliusz Domański i Kazimierz Kumaniecki.

Fot. z archiwum autora

¹³ Pax, Warszawa 1959.

swoją opieką materiał niezwykle cenny: spisane i skolacjonowane z wielu przekazów przez profesora Stanisława Windakiewicza w XIX jeszcze wieku poezje Filipa Kallimacha Buonaccorsiego, przyniósł więc któregoś dnia całe to dossier i kazał mi sobie wybrać z niego materiał na pracę magisterską i ewentualną przyszłą doktorską. Tak też się i stało: jeden z utworów Kallimachowego *Fannietum* przeznaczyłem za zgodą profesora na materiał do pracy magisterskiej, całą resztę tegoż *Fannietum* na ewentualną pracę doktorską. Do końca roku kalendarzowego byłem gotowy z pracą magisterską, a egzamin magisterski przypadł na zimową sesję już przyszedłego, 1952 roku. Od pierwszego zaś stycznia tegoż roku, nie widząc żadnej szansy ewentualnego zatrudnienia się na stałe w II Seminarium Filologii Klasycznej (i to mimo tego, że zaraz po magisterium chyba co najmniej przez rok cały zastępowałem jako lektor języka greckiego na dwóch poziomach, pierwszo- i drugorocznym, przebywając w szpitalu, a potem na rehabilitacji doktor Marię Maykowską, a równolegle – przedtem lub raczej chyba potem – także przez kilka co najmniej miesięcy zastępowałem zatrudnioną w międzyczasie na asystenckim etacie i wskutek co najmniej kilkumiesięcznej choroby przebywającą w szpitalu Katarzynę Augustyniak), rozpocząłem pracę redaktora wydawniczego w Instytucie Wydawniczym Pax. Wszystkie te fakty nie mają nic wspólnego z miesięcznikiem „Meander”, razem jednak z ogólniejszą sytuacją w ówczesnej Polsce skomplikowały moje cnotliwe życie adepta filologii klasycznej i sprawiły, że otrzymawszy dyplom magisterski, faktycznym filologiem mogłem odtąd być długo jedynie ubocznie, więc prywatnie tylko i dorywczo. Skomplikowało to również moje relacje czytelnicze, co się tyczy miesięcznika „Meander”.

Tu byłoby miejsce na długą i pogmatwaną, a też niezbyt miłą opowieść o tym, gdybym opowieści takiej nie był pomieścił w wydanych kilkanaście lat temu moich wspomnieniach¹⁴. Odsyłając więc teraz po szczegóły do tamtej opowieści, ograniczę się do tego tylko, że podjęta praca etatowa kierowała mnie coraz bardziej w stronę filozofii.

Ani z „Meandrem” jednak, ani z filologią klasyczną nie zerwałem kontaktów od razu, także kontaktów czytelniczych. Świadczą o tym dowodnie nie tylko wspomniane wyżej dorywcze zatrudnienia w II Seminarium, ale również w bibliografii mojej pozycje zatytułowane *Antyk w Polsce*, stale obecne aż do roku 1954 włącznie, a także niektóre inne wsparte nadto mocno utrwalonymi wspomnieniami:

– *Forma literacka dialogów św. Augustyna*, [w:] św. Augustyn, *Pisma filozoficzne*, t. II: *Dialogi filozoficzne*, Pax, Warszawa 1952, s. 201–230;

– wstęp do: św. Augustyn, *O wolnej woli*, przeł. A. Trombala, [w:] św. Augustyn, *Pisma filozoficzne*, t. III: *Dialogi filozoficzne*, Pax, Warszawa 1953, s. 71–76;

– *Łacina średniowieczna i jej polski słownik* [rec. *Słownik łaciny średniowiecznej w Polsce*, t. I, z. 1–2, oprac. M. Plezia, Ossolineum, Wrocław 1953], *Życie i Myśl* 4, 1954, nr 1, s. 206–211.

Wszystko to i inne jeszcze publikacje, wśród których najważniejsza to obroniona zimą roku 1952 praca magisterska opublikowana w „Eos” za lata 1952–1953, faktycznie wydana w 1954, Philippi Callimachi *Ad Fanniam Swentocham carmen*¹⁵, to z wyjątkiem pracy magisterskiej skutki zatrudnienia się w Instytucie Wydawniczym Pax, kierującego

¹⁴ *Między filozofią a filologią. Wspomnienia*, Instytut Historii Nauki PAN, Warszawa 2012.

¹⁵ *Eos* 46, 1952–1953, nr 1, s. 131–154.

moją uwagę bardziej ku filozofii niż ku filologii, w moich wspomnieniach jednak zarazem mocno trwa uczestnictwo w rozmaitych imprezach organizowanych w II Seminarium Filologii Klasycznej UW, a także uczestnictwo w kolejnych zjazdach Polskiego Towarzystwa Filologicznego.

Tym ostatnim jednak, a także ciągłości mojego udziału w opracowywaniu *Antyku w Polsce*, kres położyć miało z końcem roku 1954 opublikowanie w paxowskim „Życiu i Myśli” artykułu *Na marginesie dziesiątego roku studiów nad antykiem grecko-rzymskim w Polsce Ludowej*¹⁶. Po informacji o tym, co się po jego publikacji stało, odsyłam powtórnie do moich wspomnień¹⁷. Tutaj poprzestaną na wiadomości, że sam się skazałem na trwałą nieobecność w filologicznym środowisku UW aż do momentu, kiedy tam promotorowi mojego doktoratu przedstawię jeśli nie całą, to przynajmniej godną uwagi część mojej rozprawy doktorskiej, to zaś nastąpiło dopiero zimą 1963, a sfinalizowało ostatecznie moją dobrowolną banicję obronienie doktoratu w kwietniu 1965. Od tej pory już nie unikałem fizycznej obecności w pomieszczeniach II Seminarium Filologii Klasycznej UW, głównie na zebraniach Koła Warszawskiego Polskiego Towarzystwa Filologicznego.

Dodam jeszcze, że już z końcem roku 1961 przestałem być pracownikiem Instytutu Wydawniczego Pax i od 1 stycznia 1962 zacząłem pracować w Instytucie Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk w Zakładzie Filozofii Średniowiecznej, włączając się do jego intensywnie realizowanego już programu badań nad filozofią polską na tle filozofii europejskiej. Wróciwszy więc do ledwie zaczętej dziesięć lat wcześniej pracy naukowej, organizacyjnie i towarzysko, a co ważniejsze, tematyką podejmowanych prac naukowych i pisarskich, pozostawałem dalej, co się tyczy filologii klasycznej, outsiderem. Ale skończywszy z banicją, na którą sam się na lat osiem skazałem, zyskałem okazję do różnych ciekawych, a nawet niezwykłych dodatkowych kontaktów z filologami klasycznymi. Okazji do takich kontaktów przysporzyło zwłaszcza wydanie drukiem w serii *Archiwum Filologiczne* mojej rozprawy doktorskiej¹⁸. Jedną z nich była moja przypadkowa podróż wspólna z Warszawy do Krakowa i z powrotem z przybyłym do Warszawy gościem Polskiego Towarzystwa Filologicznego profesorem Wolfgangiem Schmidem z Uniwersytetu w Bonn, któremu obiecałem swoją rozprawę doktorską wysłać do Bonn. Wysłana tam łacińska rozprawa *De Philippo Callimacho elegicorum romanorum imitatore* przypadła mu do gustu i przysłał mi rychło zaproszenie na starożytny kongres międzynarodowy mający się odbyć w Bonn pod koniec lata 1969. W ten sposób stałem się trzecim uczestnikiem polskim tego kongresu wraz z dwoma innymi, którymi byli profesorowie Kazimierz Kumaniecki i Wiktor Steffen. To była mała, lecz emocjonalnie ważna cegiełka umacniająca na nowo coraz ściślejszą relację z moim promotorem, a tym samym i z pierwszą moją dyscypliną naukową, i z całym moim rodzimym środowiskiem filologów klasycznych. Nadal jednak, i to dość długo jeszcze, pozostawałem formalnie poza organizacyjnym związkiem z ich środowiskiem. Dopiero w roku 1992, otrzymawszy od dyrekcji Instytutu Filologii Klasycznej UW propozycję zatrudnienia się tam na pół etatu, i po

¹⁶ *Życie i Myśl* 4, 1953, nr 3, s. 101–127.

¹⁷ Zob. też Axer, op. cit.

¹⁸ *De Philippo Callimacho elegicorum Romanorum imitatore*, Ossolineum, Wrocław 1966 (*Archiwum Filologiczne* 12).

krótkim namyśle propozycję tę skwapliwie przyjąwszy, otworzyłem sobie po czterdziestu latach nieobecności faktyczny powrót organizacyjny do filologii klasycznej i tym samym do ewentualnego publikowania w „Meandrze”, który później, w 2005 roku, z miesięcznika przekształcił się był w kwartalnik, a następnie miał się ostatecznie przekształcić w rocznik, którym dotąd pozostaje. Nie było już tam nikogo z trojga osób tworzących pierwotną redakcję. Funkcje redakcyjne objęli nawet nie ich uczniowie, ale raczej uczniowie ich uczniów. Redaktorem naczelnym był wtedy profesor Mikołaj Szymański, a obecnie, od lat kilku, jest nim profesor Jan Kwapisz.

Minęło lat 43 od ostatniego *Antyku w Polsce*, kiedy na nowo znalazłem się w „Meandrze”, nie kontynuowałem jednak tej zaczętej w latach czterdziestych bibliografii rozumowanej, bo rubryka ta zaraz po roku 1954 zmieniła się w fachową bibliografię przez wiele lat prowadzoną przez mojego kolegę ze studiów, pracującego w Bibliotece Uniwersyteckiej doktora Zdzisława Piszczka. Tym razem zaistniałem w „Meandrze” jako autor wspomnienia o pierwszym jego redaktorze, profesorze Kazimierzu Kumanieckim, w dwudziestą rocznicę jego śmierci, dwadzieścia lat wcześniej uczciwszy go już pośmiertnym wspomnieniem w „Więzi”¹⁹. Po dziesięciu dopiero latach ukazał się w „Meandrze” inny mój dotyczący go przyczynek, poprzedzony między innymi krótką moją przedmową urywek ostatniego jego zaczętego tuż przed śmiercią dzieła, fikcyjnego pamiętnika Oktawiana Augusta²⁰. Potem jeszcze parokrotnie wracałem w „Meandrze” do postaci i działalności mojego mistrza i promotora. Opublikowałem też w „Meandrze” niedokończone przez drugiego mojego profesora Adama Krokiewicza studium na temat filozoficznej sentencji greckiej *Gnōthi seauton*²¹.

Wszystko to okazjonalna tylko drobnica, równa nieomal początkowemu z lat czterdziestych i pięćdziesiątych współautorstwu kolejnych *Antyków w Polsce*; godne wzmianki jako moja poważna publikacja w „Meandrze” jest wydane tam w roku 2022 studium *Safona – Katullus – Kochanowski. Przekład tekstów i przekład kultur*²².

Jak widać z tej długiej i niezmiernie zawilej opowieści, ani zaczęty na drugim roku studiów i powtarzający się przez lat kilka mój udział w *Antyku w Polsce*, ani późniejsze, po więcej niż czterdziestu latach publikowane drobiazgi nie dają mi żadnego prawa do tego, abym się uważał za autora szczególnie mocno związanego z równie prawie jak ja leciwym wspaniałym czasopismem poświęconym kulturze antycznej. To raczej opowiedziane tu nazbyt chyba obszernie i zawile towarzyszące tym studenckim publikacjom przygody uzasadniają tę moją opowieść.

¹⁹ *Profesor Kazimierz Kumaniecki 1905–1977*, *Więź*, 1977, nr 11, s. 14–24; *Profesor Kazimierz Kumaniecki, jakim go pamiętam*, *Meander* 52, 1997, s. 403–416

²⁰ Kazimierz Kumaniecki, *August*, wyd. A. Zawalska, nota wstępna J. Domański, *Meander* 62, 2007 [druk 2009], s. 114–121; pełny tekst w: Kazimierz Kumaniecki, *August*, wyd. A. Zawalska, Instytut Filologii Klasycznej UW, Warszawa 2010.

²¹ A. Krokiewicz, *Gnōthi seauton – Poznaj siebie!*, nota wstępna J. Domański, *Meander* 62, 2007, s. 197–210.

²² *Meander* 77, 2022, s. 67–92.

Argumentum

Professor Iulius Domański narrat de suis necessitudinibus cum „Maeandro”, quas in sua locupleti vita academica habuit atque etiam nunc habet.

Bibliografia

- Axer, J., Vita magistra historiae. *Dwie glosy do dziejów miesięcznika „Meander”*, Meander 64–67, 2009–2012, s. 348–357
- Domański, J., *Forma literacka dialogów św. Augustyna*, [w:] św. Augustyn, *Pisma filozoficzne*, t. II: *Dialogi filozoficzne*, Pax, Warszawa 1952, s. 201–230
- Domański, J. (wyd.), *Philippi Callimachi Ad Fanniam Swentocham carmen*, Eos 46, 1952–1953, nr 1, s. 131–154
- Domański, J., wstęp, [do:] św. Augustyn, *O wolnej woli*, przeł. A. Trombala, [w:] św. Augustyn, *Pisma filozoficzne*, t. III: *Dialogi filozoficzne*, Pax, Warszawa 1953, s. 71–76
- Domański, J., *Łacina średniowieczna i jej polski słownik* [recenzja *Słownika łaciny średniowiecznej w Polsce*, t. I, z. 1–2, oprac. M. Plezia, Ossolineum, Wrocław 1953], *Życie i Myśl* 4, 1954, nr 1, s. 206–211
- Domański, J., *Na marginesie dziesiątego roku studiów nad antykiem grecko-rzymskim w Polsce Ludowej*, *Życie i Myśl* 4, 1954, nr 3, s. 101–127
- Domański, J., *De Philippo Callimacho elegicorum Romanorum imitatore*, Ossolineum, Wrocław 1966 (Archiwum Filologiczne 12)
- Domański, J., *Profesor Kazimierz Kumaniecki 1905–1977*, *Więź*, 1977, nr 11, s. 14–24
- Domański, J., *Profesor Kazimierz Kumaniecki, jakim go pamiętam*, Meander 52, 1997, s. 403–416
- Domański, J., nota wstępna, [do:] K. Kumaniecki, *August*, wyd. A. Zawalska, Meander 62, 2007, s. 114
- Domański, J., nota wstępna, [do:] A. Krokiewicz, *Poznaj siebie – Gnōthi seauton*, Meander 62, 2007, s. 197
- Domański, J., *Między filozofią a filologią. Wspomnienia*, Instytut Historii Nauki PAN, Warszawa 2012
- Domański, J., *Safona – Katullus – Kochanowski. Przekład tekstów i przekład kultur*, Meander 77, 2022, s. 67–92
- Krokiewicz, A., *Dwie „cnoty” bohaterów Homera*, Meander 6, 1951, s. 18–34
- Krokiewicz, A., *O Mojrze Homera*, Meander 6, 1951, s. 127–141
- Krokiewicz, A., *Odyseja*, Meander 6, 1951, s. 379–389
- Krokiewicz, A., *Kwestia Homerowa*, Meander 7, 1952, s. 210–215
- Krokiewicz, A., *Ludzie i bogowie w pieśniach Homera*, Meander 7, 1952, s. 267–289
- Krokiewicz, A., *Moralność Homera i etyka Hezjoda*, Pax, Warszawa 1959
- Krokiewicz, A., *Gnōthi seauton – poznaj siebie!*, nota wstępna J. Domański, Meander 62, 2007, s. 197–210
- Kumaniecki, K., *Homer – Wergiliusz. Sylwetki*, Meander 3, 1948, s. 48–50

- Kumaniecki, K., *Historia kultury starożytnej Grecji i Rzymu*, PWN, Warszawa 1955
- Kumaniecki, K., *Cyceron i jego współcześni*, wyd. I, Czytelnik, Warszawa 1959 (wyd. II 1989, wyd. wł. *Cicerone e la crisi della repubblica romana*, przeł. L. Costantini, Centro di Studi Ciceroniani, Roma 1982)
- Kumaniecki, K., *August*, wyd. A. Zawalska, nota wstępna J. Domański, Meander 62, 2007, s. 114–121
- Kumaniecki, K., *August*, wyd. A. Zawalska, Instytut Filologii Klasycznej UW, Warszawa 2010
- Kwapisz, J., W. Olszaniec (oprac.), *Głosy filologiczno-filozoficzne na marginesie prac Profesora Juliusza Domańskiego w osiemdziesiątą piątą rocznicę urodzin*, Instytut Filologii Klasycznej UW – Wydawnictwo Naukowe Sub Lupa, Warszawa 2012
- Łoś, S., *Mariusz i Sulla*, Meander 4, 1949, s. 123–139 (przedruk w: id., *Sylwetki rzymskie*, Pax, Warszawa 1958, s. 83–105)
- Sinko, T., *Posag Europy i jego losy*, Meander 2, 1947, s. 431–444 (przedruk w: id., *Antyk w literaturze polskiej. Prace komparatystyczne*, oprac. T. Bieńkowski, PWN, Warszawa 1988, s. 29–44)
- Słowo wstępne*, Meander 1, 1946, s. 1–2
- Winniczuk, L., J. Domański (oprac.), *Antyk w Polsce*, Meander 3, 1948, s. 502–517
- Winniczuk, L., J. Domański (oprac.), *Antyk w Polsce*, Meander 4, 1949, s. 518–533
- Winniczuk, L., J. Domański (oprac.), *Antyk w Polsce*, Meander 5, 1950, s. 629–638
- Winniczuk, L., J. Domański (oprac.), *Antyk w Polsce*, Meander 6, 1951, s. 543–554
- Winniczuk, L., J. Domański (oprac.), *Antyk w Polsce*, Meander 7, 1952, s. 484–496
- Winniczuk, L., J. Domański (oprac.), *Antyk w Polsce*, Meander 8, 1953, s. 448–460
- Winniczuk, L., J. Domański (oprac.), *Antyk w Polsce*, Meander 9, 1954, s. 463–476